

Elrelaterade dödsbränder

2020

1 Bakgrund

Mellan åren 2005-2015 omkom 48 personer i elbränder i bostäder (4,4 per år) där fasta elinstallationer och fast installerade apparater orsakade 16 av dödsfallen (1,5 per år). Ytterligare att antal personer kan antas ha omkommit i elbränder då orsaken till dödsbränderna var okänd i cirka 40 procent av bränderna. För dödsbränder som orsakats av den fasta elinstallationen inträffade 67 procent i småhus.¹

I rapporten *Elbesiktningar i bostäder* beräknas 0,97 personer omkomma per år i småhus orsakade av fasta elinstallationer och fast installerade apparater, baserat på statistiken från 2005-2015. Även om antalet omkomna i elbränder anses ha minskat över tid görs i rapporten *Elbesiktningar i bostäder* en uppjustering med befolkningsökningen. Från snittet 2005-2015 till 2020 motsvarar det 9,84 procent.²

MSB införde den 1 januari 2020 ett nytt register över omkomna till följd av brand. Orsak och omständigheter kring brand och dödsfall analyseras nu djupare och kvaliteten på statistiken kommer därmed att förbättras med en minskad andel okänt. Registret har därför även en längre eftersläpning, varför det inte är meningsfullt att idag analysera nyare data än 2020.

¹ Elsäkerhet i bostäder, Elsäkerhetsverket, 2019, tabell 8 och figur 54, s. 53f.

² Elbesiktningar i bostäder, Elsäkerhetsverket, 2022, s. 75.

2 Statistik

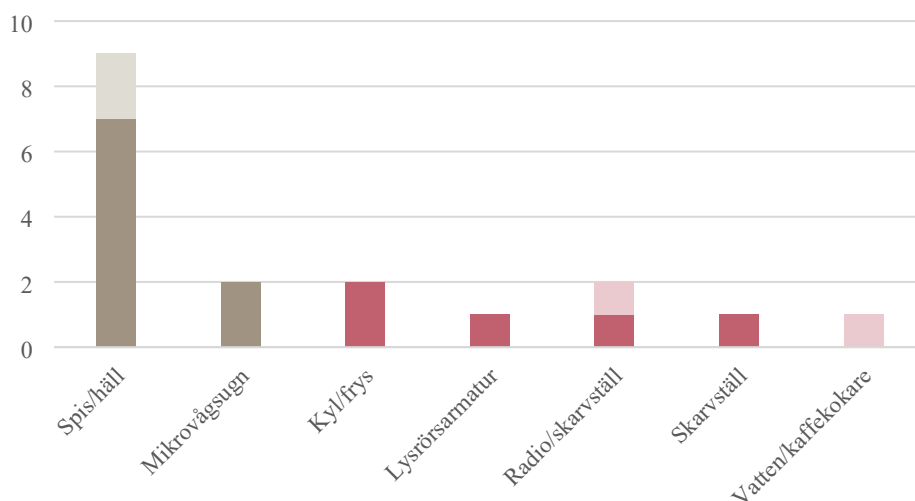
Utdrag har gjorts från MSB:s register över omkomna till följd av brand för 2020. Tio dödsbränder från 2020 är dock inte bedömda än och av dessa kan eventuellt fyra vara elrelaterade enligt MSB. Dessa redovisas sist i tabellen nedan.

Tabell 1: Utdrag från MSB:s register över omkomna till följd av brand, elrelaterat.

Bostadstyp	Startutrymme	Brandstartsorsak	Orsak	Ålder	Kön	Tidpunkt
Flerbostadshus	Kök	Spis	Felanvändning	80+	Kvinna	Dag
Flerbostadshus	Sovrum	Radio el. skarvställ	Fel i utrustning	80+	Man	Dag
Radhus	Kök	Kyl/frys	Fel i utrustning	80+	Man	Morgon
Villa	Sovrum	Skarvställ	Fel i utrustning	80+	Kvinna	Kväll
Flerbostadshus	Kök	Spis	Felanvändning	55-69	Kvinna	Kväll
Villa	Kök	Mikro	Felanvändning	80+ 80+	Kvinna Man	Dag
Flerbostadshus	Kök	Spis	Felanvändning	30-54	Kvinna	Natt
Flerbostadshus	Kök	Spis	Felanvändning	70-79	Kvinna	Natt
Flerbostadshus	Kök	Kyl/frys	Fel i utrustning	80+	Man	Morgon
Villa	Kök	Spis	Felanvändning	80+	Man	Natt
Flerbostadshus	Kök	Spis	Felanvändning	70-79	Man	Dag
Flerbostadshus	Kök	Spis	Felanvändning	30-54	Kvinna	Dag
Flerbostadshus	Vindsförråd	Lysrörsarmatur	Fel i utrustning	30-54	Man	Natt
Flerbostadshus	Vardagsrum	Radio el. skarvställ	Fel i utrustning	55-69	Man	Natt
Flerbostadshus	Kök	Spis	Felanvändning	30-54	Man	Natt
Radhus	Kök	Spis	Felanvändning	70-79	Man	Natt
Flerbostadshus	Kök	Vatten/kaffekokare	Fel i utrustning	80+	Man	Morgon

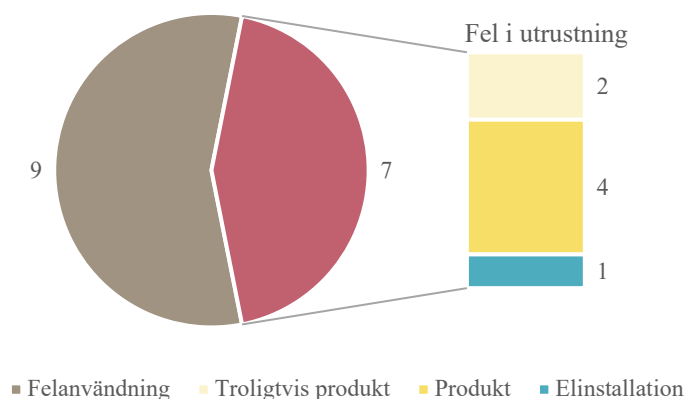
I tabellen ovan framgår att 14-18 personer omkom under 2020 till följd av elrelaterad brand i bostad. I en av bränderna omkom två personer, antal elbränder var således mellan 13-17 beroende på slutlig bedömning av MSB. Bruna rader visar omkomna till följd av felanvändning och röda rader visar omkomna till följd av fel i utrustning. De ljusare raderna är de händelser som ännu inte fastställts som elrelaterat av MSB.

Antal omkomna per brandstartsorsak har summerats i figuren nedan. Färgkodningen från tabell 1 används även här för att separera felanvändning och fel i utrustning samt icke fastställda händelser. Spis/häll är den vanligaste dödsbrandsorsaken, men detta är inte orsakat av fel i utrustningen.

Figur 1: Antal omkomna per brandstartsorsak

Under 2020 omkom 5-7 personer i bostadsbränder till följd av fel i utrustning. En brandstartsorsak som till skillnad från felanvändning till viss del kan påverkas genom tillsyn eller marknadskontroll.

Figur 2: Fördelning av olycksorsak och brandstartskategori

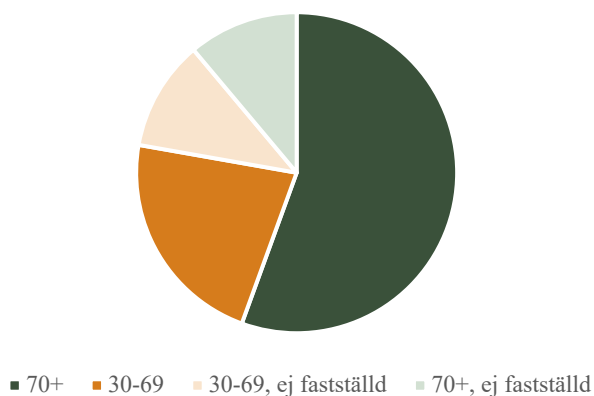
Av de 5-7 omkomna till följd av fel i utrustning orsakades 4-6 av produkter och en av elinstallationen (fasta elinstallationen eller fast installerad apparat, i detta fall en lysrörsarmatur).

Görs fördelningen av antalet elrelaterade bränder på brandstartsutrymme förefaller kök vara det absolut största riskutrymmet.

Figur 3: Antal bränder fördelat på brandstartsutrymme och orsak

Dödsbränder drabbar äldre i mycket högre utsträckning än övriga. Av 14-18 omkomna var 10-12 personer 70 år eller äldre. De ljusare segmenten i diagrammet nedan är de händelser som ännu inte fastställts som elrelaterat av MSB.

Figur 4: Åldersfördelning av omkomna.

Inhämtningen och bearbetningen av datan ser annorlunda ut idag jämfört med perioden 2005-2015, dessutom blir jämförelsen känslig då perioden 2005-2015 innehåller 11 år av data, och 2020 endast ett års data.

I tabell 2 jämförts antal omkomna på grund av fel i utrustning 2020 med snittet från 2005-2015. Fördelning görs även enligt de kategorier som användes i rapporten *Elsäkerhet i bostäder*. Beroende på MSB:s bedömning av de utstående händelserna kan totalt antal omkomna vara ungefär densamma 2020 som för snittet 2005-2015, med justering för befolkningsökningen. Det kan även vara en ökning, där elprodukter nu orsakar fler dödsbränder än tidigare. Dagens statistik innehåller dock lägre antal okända, vilket också påverkar trenden.

Tabell 2: Antal omkomna på grund av fel i utrustning 2020 mot snittet 2005-2015.

Brandstartsorsak	2005-2015 totalt	2005-2015 per år	2005-2015, uppjustering med befolkningsökningen till 2020	2020 per år
Fasta elinstallationer och fast installerade apparater	16	1,45	1,60	1
Elprodukter	32	2,91	3,20	4-6

Det finns även omkomna vid totalskada, där brandstartsorsak inte gått att fastställa. Det är högst troligt att det även bland dessa bränder finns elrelaterade orsaker.

3 Slutsatser

Felanvändning är en brandstartsorsak som är svår att förhindra. Det är dessutom den står för majoriteten av omkomna i dödsbränder. För elbränder med fastställda orsaker omkom 9 av 14 till följd av felanvändning, där spis dominerar med 7 av de 9 omkomna. Det är också tydligt att dödsbränder drabbar äldre i högre utsträckning, där 10 av 14 omkomna i fastställda elbränder var 70 år eller äldre.

Antal omkomna till följd av fel i utrustning 2020 var 5-7 personer. Snittet 2005-2015 var 4,4 men justeras denna med befolkningsökningen till 2020 blir den istället 4,8. Dödsbränder till följd av fel i utrustning verkar således ökat något samtidigt som antalet okänt lär minska.

I rapporten *Elbesiktningar i bostäder* beräknades 0,97 personer omkomna 2020 i småhus orsakade av fasta elinstallationer eller fast installerade apparater³. Data för 2020 visar en omkommen orsakat av fel i fasta elinstallationer eller fast installerade apparater, men detta var i ett flerbostadshus. I småhus omkom ingen till följd av fel i fasta elinstallationer eller fast installerade apparater under 2020.

Att bara analysera statistiken för ett år ger en väldigt osäker bild, och det krävs åtminstone en femårsperiod för att börja se trender över tid. En slutsats från denna genomlysning är ändå att beräkningsvärdena som använts för dödsbränder i rapporten *Elbesiktningar av bostäder* troligtvis är ganska rättvisande.

För att minska antalet dödsbränder bör fokus i första hand ligga på felanvändning av spis, för att i andra hand minska fel i utrustning för elprodukter.

³ Elbesiktningar i bostäder, Elsäkerhetsverket, 2022, s. 75.